

om priser m. m., men på grund av de ökade framställningskostnaderna har priset måst höjas från 50 till 75 öre.

Däremot utkomma icke i år, lika litet som under 1917, Föreningens båda, som årliga avsedda publikationer: Lokala Båt- och Bilkommunikationer i Sverige samt Sveriges Hotell. Att så kunna i förväg planera sommarens båttrafik, att turlistor m. m., införda i en dylik publikation, kunna bli den resande allmänheten till nytta under instundande sommar, torde bli synnerligen svårt; och vad biltrafiken beträffar kommer väl denna att vara så gott som helt inställd. Ej heller har det ansetts av behovet påkallat att utge en ny upplaga av Sveriges Hotell, då alla de förhållanden, som beröra dessa, äro så svävande och obestämbara.

Resehandboken Sverige, vars utgivande redan en gång uppskjutits på ett år, torde icke heller utkomma till sommaren 1918, då en resehandbok, avsedd huvudsakligen för s. k. kursivturister, icke kan anses vara av behovet påkallad under nuvarande dyra och svåra trafikförhållanden, då turistresor i egentlig mening säkerligen icke kunna förekomma i någon större utsträckning. Det är att hoppas, att förhållandena skola ändra sig så, att boken kan utkomma under slutet av 1918 eller till våren 1919.

Huvudlandskapet i årsskriften 1918.

Redaktionens plan att för varje år upptaga till behandling i årsskriften ett särskilt landskap och giva detta en så allsidig belysning som det knappa utrymmet tillåter, har av allt att döma vunnit genklang hos årsskriftens läsekrets. Då det emellertid tar lång tid att vidtala och erhålla bidrag från alla dessa var på sitt område sakkunniga författare, som måste medverka för att skildringen av varje särskilt landskap skall bli så fullgod som möjligt, måste Redaktionskommittén i mycket god tid bestämma sig för det landskap, som närmast skall behandlas. Och som det även kan vara av intresse för allmänheten att veta vad som förberedes för ett kommande år, har Redaktionskommittén ansett sig böra meddela, att *Skåne* blir huvudlandskapet i årsskriften 1919. Att på högst ett och ett halvt hundratal av årsskriftens sidor kunna ens tillnärmelsevis uttömmande behandla »konungariket Skåne» är naturligtvis en ren omöjlighet. Men för att bilden skall bli så god och så allsidig som möjligt mottar Redaktionen med tacksamhet förslag rörande text- och bildmaterialet, särskilt det senare, ty för att erhålla lämpliga uppsatser måste Redaktionen i största utsträckning anlita specialförfattare.

EN VETENSKAPENS MARTYR

TRAGEDIEN PÅ PÅRTETJÄKKO DEN 25 SEPT. 1917

I slutet av september sistlidna år förolyckades en ung man i Sarekfjällen under omständigheter, som göra att detta drama måhända kan vara av intresse för Turistföreningens ledamöter. Det var observatorn vid observatoriet på Pärtetjåkko Per Johan Emanuel (Manne) Hofling, som på färd från observatoriet i Päreck till det på Pärtetjåkko omkom under utövande av plikter, stående i samband med hans verksamhet på Pärtetjåkko.

Observatorierna Pärtetjåkko och Päreck.

Då dessa båda observatorier torde vara så gott som okända för den svenska allmänheten, vill jag här till att börja med lämna några meddelanden angående desamma.

Båda observatorierna ha anlagts av undertecknad. Anläggningarna påbörjades med att jag år 1911 — för att möjliggöra erhållandet av meteorologiska observationer från en hög topp i Lappland — på en vid 1 830 m ö. h. befintlig, rätt jämn och stor plåtå på Pärtetjåkko, 3 mil norr om Kvikkjokk uppförde en liten hydda enligt en alldeles ny »patenterad» metod, som nedsatte byggnadsmaterialets vikt till omkring en tredjedel eller fjärdedel av vikten av en vanlig trähydda. Då metoden med anledning av de utomordentligt svåra transportförhållandena i Sarekfjällen och flera andra orsaker befanns synnerligen praktisk, uppförde jag följande sommar inom fjälltrakten ytterligare trenne hyddor, av vilka en vid Päreck 2 mil norr om Kvikkjokk. De övriga två samt en byggd år 1914 uppfördes i nedre och övre ändan samt mitten av Rapadalen. Samtliga hyddor äro uteslutande avsedda att tjäna vetenskapliga ändamål.

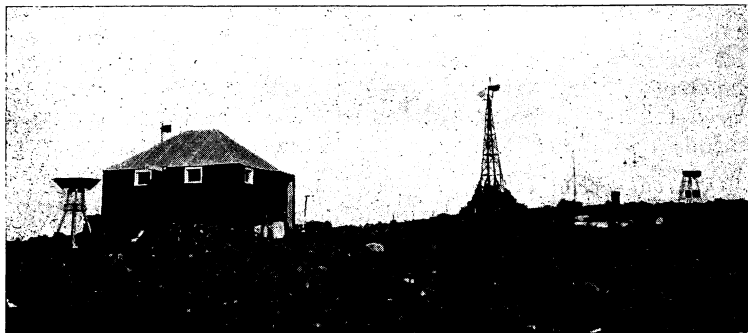
Sedan riksdagen beviljat anslag för upprätthållandet av meteorologiska observationer på Pärtetjåkko, inrättades där ett meteorologiskt observatorium, som 1 juli 1914 började sin verksamhet och står under överinseende av prof. Ekholm och Åkerblom samt undertecknad. Vid Päreck inrättade jag på egen bekostnad ett observatorium, som började den 1 juli 1916.

Hofling hade under observationsåret $\frac{1}{7}$ 1916— $\frac{30}{6}$ 1917 tjänstgjort som assistent på Pärtetjåkko, men önskade kvarstanna ännu ett år och fick observatorsplatsen åt sig anförtrodd för nu löpande observationsår.

Anledningen till olyckan.

Den olyckshändelse, som kostade Hofling livet, föranleddes närmast av att observatoriet alltsedan maj 1917 haft en rätt olämplig hantlangare, som »ogärna uppfyllde sin plikt att gå med bördor

från Kvikkjokk till observatoriet på Pärtetjåkko för de båda tjänstemännen därstädes. Allt, proviant, brännmaterial (= fotogen), post m. m., som dessa behöva för sitt uppehälle och sina arbeten, måste bäras upp på människorygg, då körväg alldeles

METEOROLOGISKA OBSERVATORIET PÅ PÄRTEJÄKKO
1830 M Ö. H.

Förf. fot. juli 1914.

saknas. Såsom en mellanstation för fraktningen tjänstgör Pårek, där två små hyddor finnas. För att tjänstemännen på Pärtetjåkko skola ha sina förnödenheter till hands behöver hantlangaren, som fått taga sin bostad i det något gästvänligare Pårek, gå två å tre gånger i veckan upp på toppen (= Pärtetjåkko) och en å två gånger i veckan ned till Kvikkjokk. Han kan sålunda i regeln påräkna en fridag i veckan utom åtskilliga ofrivilliga, av snöstormar förorsakade liggdagar, allt med bibehållen dagspenning, men vår man tycks ha föredragit att ligga på sommarnöje i Pårek och fiska tre dagar i veckan. Följden härav blev den, att tjänstemännen alltjämt ledo brist eller åtminstone alldeles saknade nödiga förråd på observatoriet, varigenom de skulle kunna hålla sig kvar där en eller annan vecka, även om förbindelsen med yttervärlden, genom svårare övåder, hantlangarens sjukdom o. dyl., afbrötes.

Från den 1 oktober hade vi utsikt att få en ny och mycket duglig hantlangare, men den gamle, som redan förut önskat sluta, förklarade den 18 sept. att nu ville han ej komma till toppen någon mera gång. Då mat ej fanns för mera än fyra dagar, anmodade Hofling hantlangaren att skaffa ett extra bud från Kvikkjokk att senast den 21 sept. komma med mera proviant och lovade hantlangaren, att en namngiven person i Kvikkjokk, som förklarar sig villig göra en sådan resa, då skulle komma. Dylika extra bud ha ofta erhållits under mellantider vid ombyte av hantlangare. Denna gång kom emellertid ingen.

Då även lördagen den 22 sept. intet bud kom, beslöt sig Hofling att såsom den starkaste och erfarnaste fjällvandraren av de tvenne tjänstemännen begiva sig ned till Pårek för att erhålla tillskott till provianten. Denna hade nu, enligt assistenten Malmgrens uppgift, reducerats till en kaka bröd, en tallrik makaroner och litet mjöl, vilket allt ansågs kunna räcka en dag.

Huru dags Hofling kom i väg har jag ingen uppgift om, men jag skulle vilja skatta tidpunkten till omkr. 5—6 e. m. Någon stig från Pärtetjåkko till Pårek finnes ej, men bruka vi gå efter vissa sträckningar. På dem finnas placerade sammanlagt 10 graderade träkäppar, och då avståndet mellan de båda observatorierna är ungefär $1\frac{1}{4}$ mil, blir det sålunda i medeltal något över 1 km mellan varje ställning. Såsom vägmärken stå de för glest. Hofling följde den vanliga sträckningen och avläste snöhöjden vid varje snöställning. Omkr. kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m. tycks han ha befunnit sig vid ställningen n:o 6 från Pärtetjåkko räknat eller n:o 14 från Kvikkjokk. Det var nu så mörkt, att han ansåg det lönlöst att uppsöka flera ställningar, utan gällde det endast att söka komma fram till Pårek.

Vad som sedan skedde kan lämpligen hämtas ur ett brev från Hofling till undertecknad, skrivet dagen innan och möjligen delvis även samma dag han begav sig ut på sin sista färd i livet. Han skriver om den vidare färden till Pårek följande: »Tyckte jag höll så säkert efter rätta vägen men måste ha

OBSERVATORIET VID B. Hedemo fot, vårvintern 1917.
PÅREK 710 M Ö. H.

Jag är fullt övertygad om, att jag passerade Pårek endast 40—50 m N om stugorna, men det var ej möjligt veta precis var man befann sig på grund av att snögloppet och mörkret ej tillät att se mera än ett par meter. Strövade nu på måfå omkring några timmar. Till slut insåg jag dock det lönlösa håri och sökte skydd bakom en sten. Trots att jag var alldeles genomvåt tyckte jag mig ej frysa något nämnvärt

¹ Meteorologen i Pårek.

utan somnade och sov till 5-tiden. Då jag vaknade var jag alldeles övertäckt av snö och alldeles styv i benen. Döm om min glädje, då jag alldeles 25—30 m rakt framför mig fick se en stuga, Säkohyddan.¹ Visste nu var jag befann mig och att jag ej hade lång väg till Pårek. Men jag var alltför förbi av kyla för att jag skulle kunna tänka mig fram dit, mina ben vägrade fullständigt göra tjänst. Jag gjorde nu något, som du kommer att bli ond över, jag bröt upp dörren.² Detta att komma under tak hade en mycket upplivande verkan. Lyckades slutligen få av mig de sura kläderna och genom att gnida kroppen med snö lyckades jag få blodet i omlopp. Då jag vridit ur kläderna det mesta vattnet, kände jag mig nu i stånd taga mig till Pårek. Men det var också med mina yttersta krafter, höll på över 2 timmar den korta sträckan. Tack vare jag nu äntligen fick ta av mig de våta kläderna och lägga mig i varma filter lyckades kroppsvärmen återkomma och tack vare Åstrands utmärkta skötsel känner jag mig fullkomligt bra i dag. Något feber har jag dock, men det kan ej hindra mig återvända till toppen, vilket är mycket brådskande eftersom provianten är slut.»

Angående hantlangaren — vi kunna här kalla honom D. S. — skriver Hofling i samma brev: »Det har . . . visat sig fullkomligt omöjligt få D. S. att ta upp vad man säger till om. Har alltid lämnat honom en lapp innehållande vad han skulle bära upp hit från Kvikkjokk och dessutom uppgift på saker som han kunde lämna i Pårek.³ Men han har så gott som fullständigt negligerat vad man sagt till om och hans »stora» bördor ha utgjort 13—14 kg, och ej ett enda paket eller annat extra har han burit mellan Kvikkjokk och Pårek. Vi ha därför under hela den tid han varit »hantlangare» fått ransonera maten för varje vecka och oftast ej fått något över till frukost den dag han åter väntades upp, kort sagt vi ha på grund av D. S:s självrådighet, att ge tusan i vad han blir tillsagd, fått halvsvälta. Jag har väl tiotals gånger sagt till honom att det ej dugde att komma upp med så litet, vi fingo ju knappt så det skulle räcka till följande gång. Men det har han ej brytt sig om. Att utan vidare avskeda honom har ju ej gått för sig, då det varit fullständigt omöjligt få någon annan att gå hit. Vi ha därför fått finna oss i förhållandena under förhoppning att en ändring snart skulle inträda.»

¹ En ytterst liten hydda, byggd av undertecknad 1903 av lädbräder och övertäckt med näver.

² Den var stängd med hänglås.

³ Emedan stigningen på vägen Kvikkjokk—Pårek är obetydlig, endast 400 m i jämförelse med den mellan Pårek och Pärtetjåkko, som utgör omkring 1 130 m. ha hantlangarna på den förra vägsträckan brukat medföra tyngre bördor.

Hoflings sista färd och sökandet efter honom.

De direkta underrättelserna från Hofling själva sluta här. Vad som hittills blivit bekant om hans sista färd härrör från assistenten Finn Malmgren på Pärtetjåkko och meteorologen Sigurd Åstrand i Pårek. Enligt den sistnämnde lämnade Hofling Pårek tisdagen den 25 sept. kl. 12 middagen för att med en börda av proviant, som han fått låna av Åstrand, undsätta den nödställda Malmgren, som nu tre dagar varit ensam på toppen med proviant för en dag. Någon undsättning från Kvikkjokk hade ej alls avhört. »Det var stark blåst i Pårek och tydligen snöstorm till fjälls.» Han hade ej skidor med sig och ville — trots att snön var djup och mycket tunggängen — ej gå omvägen till Säkohyddan för att låna mina där befintliga skidor, de enda som funnos i närheten. I Pårek var snötäcket 15 cm, men högre upp på berget naturligen vida tjockare. Vinden var WSW. I Pårek var vindhastigheten omkr. 10 m i sek. men på Pärtetjåkko 21,1 och friskade sedermera i på eftermiddagen till ett maximum av 29,1 kl. 4 e. m. Lufttemperaturen var i Pårek + 4°, men på toppen omkring — 3 à — 4°. Antagligen har snö fallit så gott som hela eftermiddagen på fjällslutningen, varjämte den våldsamma blåsten säkerligen rört upp massor av snö. I denna intensiva snöstorm har Hofling dukat under, på vilket sätt är ännu okänt, men kan möjligen uppklaras, när hans döda kropp återfinnes. Man kan tänka sig flera möjligheter och samverkande orsaker. Han kan, för tillfället svag som han var genom förkylningen natten 22—23 sept., ha tröttnat, kanske insomnat liksom denna natt och därefter ej åter mäktat resa sig, eller han kan möjligen gått upp på själva bergskammen och där av en häftig vindstöt slungats nedför branterna på kammens norra sida. Vid den observerade medelvindstyrkan av 21—29 m i sek. vid observatoriet på Pärtetjåkko eftermiddagen den 25 sept. torde på bergskammen utan tvivel förekommit så starka vindstötter, att även den starkaste kastats omkull. Det förefaller dock minst lika sannolikt, att Hofling aldrig kommit så långt. Det är ett fruktansvärt arbete att i djup snö med börda på ryggen uppför en brant stigning om 500—600 m arbeta sig fram mot en snöstorm av 10—30 m i sek. Visserligen var Hofling en ovanligt stark och vig ung man, men i betraktande av att han för tillfället var sjuk har antagandet, att han dukat under för ansträngningen, en viss sannolikhet för sig. Man kan göra den anmärkningen, att han under sådana förhållanden aldrig borde ha givit sig ut i ett så fruktansvärt oväder, men häremot kan invändas, att plikten att undsätta kamraten, som höll på att svälta ihjäl på toppen, kallade honom. Den situation, i

vilken han av omständigheterna blivit försatt, var onekligen tragisk. Genom att han till det yttersta gjorde sin plikt, förledade han sitt liv. Så fann han en hjältes död.

Om Hoflings olyckliga irrfärd under natten 22—23 sept. hade Malmgren naturligtvis ingen aning, och någon bestämd föreställning om anledningen till Hoflings dröjsmål kunde han icke ha. Den dag, som Hofling gick från Pårek, trodde han likväl med anledning av orkanen, att Hofling icke skulle komma. Stormen fortfor till den 26 på kvällen. Den 27 blåste det även rätt försvärligt, men det oaktat mognade nu Malmgrens beslut att begå sig ned till Pårek. Detta var på femte dagen efter Hoflings nedresa. Under hela denna tid hade Malmgren måst svälta och hans krafter voro så nedsatta, att han på observatoriet vid ett tillfälle hade svimmat. Olyckligtvis begav han sig i väg alldeles för sent på kvällen, nämligen först kl. 7 e. m. Malmgren råkade därför ut för ungefär samma missöde som Hofling fem dagar förut, nämligen att för mörkrets skull ej kunna hitta fram till Pårek. Härigenom kom Malmgren att liksom denne nödgas övernatta i snön. Först vid 7-tiden på morgonen den 28 sept. kom han fram till Pårek.

Malmgren och Åstrand kunde nu konstatera, att en olycka träffat Hofling. De torde nu ha haft en rådplägning om vad som borde göras. Nu efteråt kan man säga, att det måhända varit klokast att snarast möjligt försöka följa Hoflings spår för att, innan stormen och ytterligare snöfall sopade igen dem, finna honom död eller levande. Det blåste emellertid i Pårek den 28 på morgonen en stark storm om 14 m i sek., och det var att befara att högre upp på bergsidan stormen var ännu våldsammare. Denna omständighet bestämde Malmgren och Åstrand att övergiva tanken på att själva uppsöka Hofling den dagen, utan beslöto de att vandra ned till Kvikkjokk för att avsända telegram samt söka hjälp.

Denna visade sig till att börja med ingalunda lätt att få. Likväl åtföljdes Malmgren och Åstrand, när de följande dag, den 29 sept., återvände till Pårek, av Teodor Svanberg och Ludvig Nilsson. Malmgren och Svanberg fortsatte söndagen den 30 sept. till toppobservatoriet, följande den vanliga vägen. Stormen hade nu bedarrat. De följde Hoflings då ännu tydliga spår. »Han hade gått alldeles rätt väg, om det också syntes att det varit honom gräsligt tungt att gå mot stormen... Ungefär vid snöställningen 15 har han tagit av vinkelrätt från vägen upp mot en stor sten. Till denna leda spåren, men inga spår leda därifrån.» Snöställningen 15 ligger ungefär halvvägs mellan de båda observatorierna samt omkring 400 m över Pårek och 700 m

under toppobservatoriet. Uppenbarligen hade Hofling sökt skydd bakom stenen mot stormen samt satt sig att vila där.

Samma dag undersökte Åstrand och Ludvig Nilsson sträckningen mellan Pårek och Säkokhyddan och ansågo sig därvid ha kunnat konstatera, att Hofling åtminstone ej på denna sträcka åter nedgått från fjällslutningen och eventuellt omkommit på fjällslätten. På kvällen samma dag kommo ytterligare tre Kvikkjokksbor upp till Pårek för att söka.

Då man vid stenen nära snöställning 15 endast funnit Hoflings spår dit men inga, som ledde därifrån, trodde man att Hofling låg där nedsnöad, varför fyra man måndagen den 1 oktober gingo upp till stenen med spadar för att gräva i snön och på så sätt söka finna Hoflings lik. Man tyckes vid detta tillfälle ha på ett avstånd av 400 à 500 m från nämnda sten funnit fortsättningen av Hoflings spår, gående raka vägen mot toppen. Egenomligt nog följde man ej dessa spår vidare utan återvände till Pårek, dit samtliga redan vid ett-tiden anlände —, föregivande anledningen härtill vara dels den starka blåsten på fjällsidan, dels bristen på tillräcklig matsäck. Registreringarna från Pårek ange en vindhastighet av omkr. 4 m i sek. och de från Påretjåkko 7 à 10 m, sålunda en kraftig bris, vilken dock ej borde ha varit alldeles omöjlig för starka karlar att arbeta sig fram emot. Spåret blev nu ej följt, och då det sedermera skulle återupptagas, var det av storm och nya snöfall igensopat.

På kvällen samma dag kom den nya hantlangaren, lappen Nils Anders Huosi, till Pårek. Genom den inträffade olyckan var han så upprörd, att han knappt kunde förmås stanna, men lugnade sig slutligen. Sedermera har han till allmän belåtenhet upprätthållit hantlangeriet.

Antagligen redan den 29 sept. hade pastor Lander i Kvikkjokk, föranledd av ett telegram från mig, sänt bud till lapparna i Kabblafjället för att få en av dem, Lars Nilsson Tuorda, som förut förtjänstfullt skött hantlangeriet och bättre än någon annan kände terrängen, att komma och hjälpa till med sökningen samt möjligen taga någon mera lapp med sig. Med Huosi kom nu bud att lapparna först ville veta, vilken dagspanning de skulle få, innan de ville bestämma sig för resan. Åstrand for därför ned till Kvikkjokk den 2 oktober, huvudsakligen för att avsända ett andra bud till lapparna med löfte om 6 kr. om dagen. Efter några dagar anlände också icke en eller två, utan fem lappar samt flera hundar. De sökte en dag, vilken är mig ej bekant, men det torde väl ha varit antingen 5 eller 6 oktober. De fingo upp ett spår efter Malmgren, för vilket hade varnats, men kunde ej lämna något vidare bidrag till uppsökandet av

Hofling. Hans spår tyckas ha blivit övertäckta av nysnö, som fallit inom de högre liggande delarna av bergen. Lapparna kommo uppenbarligen alldeles för sent, nämligen omkr. 10 dagar efter olyckshändelsen, för att något resultat av deras arbete skulle kunna påräknas. Därefter har allt vidare sökande, så länge snön ligger tjock, ansetts lönlöst.

Sedan Hoflings nedfärd den 22 sept. skötte Malmgren ensam den ansträngande tjänstgöringen på Pärtetjåkko, med avbrott för tiden 27 sept. 7 e. m. till 30 sept. samt någon dag i början av oktober. Den värsta tiden var väl de fem dagarna i sept., då nästan ingen mat fanns och han tillgrip så förtvivalade åtgärder som att försöka steka pannkaka med tillhjälp av paraffinolja eller ricinolja. De första dagarna efter det kamratens bortgång blivit konstaterad och efter så mycken spänning och många ansträngande färder torde även ha varit påkostande. Oavsett Huosis regelbundna men helt korta besök och ett besök av Åstrand 13—15 okt. levde Malmgren ensam ända till den 24 okt., då han erhöi en kamrat, fil. mag. Bertil Viberg från Uppsala. Därefter funktionerar Malmgren såsom observator och den nyanlände såsom assistent.

Slutbetraktelser.

En sådan olycka som den timade måste ge anledning till reflexionen: vems är felet och huru skola dylika olyckor kunna undvikas?

Felet är uppenbarligen den från början av maj till 18 sept. tjänstgörande hantlangarens. Jag tror mig känna honom någorlunda. Det är en rätt trevlig och städad karl, därför trivdes han utmärkt såsom sällskap till meteorologen i Pårek och fick hans medhåll. Strängare arbete var tydligen ej hans starka sida och s. k. ambition i arbetet saknade han så gott som fullständigt. Genom en viss säkerhet i uppträdandet lyckades han väl i allmänhet avlägsna de berättigade anmärkningar och pretentioner, som från tjänstemännen på Pärtetjåkko framställdes. D. S. gjorde nåt och jämnt så mycket som krävdes för att tjänstemännen skulle kunna leva ur hand i mun. Att dylikt ej går an på ett sådant ställe som Pärtetjåkko är ganska klart, då på grund av det ansträngande arbetet och det mycket hårda klimatet, tjänstemännen väl kunna behöva en särskilt kraftig diet. Olyckan var, att han för tillfället alldeles saknade konkurrenter och att han genom att stanna så länge till och med kunde uppträda som en sorts välgörare. Skall hantlangarskapet skötas ordentligt, så bör hantlangaren uppfakta så mycket, att förråd städse finnas för minst en månad, såväl

av proviant som av fotogen. Ett avbrott i tillförseln på fjorton dagar spelar då ej längre någon roll.

Den svenska delen av Lapplandsbefolkningen passar föga till ett så ihållande, ansträngande arbete som att dagligen gå med bördor, vare sig såsom hantlangare till ett toppobservatorium eller såsom bärare för en fjälltur på flera månader. Lapplandssvensken är utpräglad säsongarbetare; på sommaren har han sin slätter under ett par månader, på vintern skogsarbete under ett par månader. Då kanske han nog klämmer i ganska bra, men dessemellan latar han sig nog rätt grundligt. Lapparna däremot äro, trots sitt nomadiserande liv, vana vid ett vida regelbundnare arbete i sin renskötsel, som ju på det hela taget pågår hela året runt. Av fem hantlangare ha de tvenne av lapsk härkomst skött sig bra, den ena tjänstgjorde trots sina 55 år hela 19 månader, den andra är ovan omtalade Huosi. Av de tre svenska har egentligen endast en — för övrigt troligen en »blänning» — varit till full belåtenhet. En annan av de tre skötte sig ett halvt år någorlunda, men tappade sedan fullkomligt sugen.

Att utanför Lappland finna lämpliga hjälpredor till arbeten i en så egendomlig trakt som de lapska högfjällen är ej lätt. En »sörlänning» kan ej föreställa sig förhållandena där, och väl på platsen efter långa resor kanske han finner vistelsen där outhärdlig. Man är därför närmast hänvisad till den fåtaliga befolkningen i trakten. Denna har ju också visat sig ej alldeles ointresserad för arbeten, som anordnas däruppe, ehuru det ibland förefaller som vore det tvärtom. Så snart det gäller verkliga, mera omfattande fjällresor äro lapparna i allmänhet att föredraga, men en viss gnidighet lägger ofta hinder i vägen för ett samarbete. För resorna i Sarekfjällen har jag mycket använt klövning med renar, och när jag för 23 år sedan började arbetena därstädes, kostade en tamherk 30 kr. och dagshyrans för en dylik var 50 öre. Undan för undan har hyran trissats upp till 3 à 4 kr. pr dag, oaktat priset på slaktrenar föga ökats. Under en resa på 2 månader kunde sålunda 5 à 6 ggr eller mera av renens värde intjänas, vilket ju måste betecknas såsom rent ocker, i synnerhet när dagspenning kräves alla dagar den står till förfogande, oberoende av om renen användes eller ej. Så vidlyftiga och långvariga resor, som man förr med måttliga utgifter kunde göra, hade redan före kriget blivit enormt dyrbara och äro numera så gott som omöjliga. I många andra avseenden kunna nog lapparna vara ganska rimliga i sina fordringar, men deras i det föregående omtalade sätt att först när de tillförsäkrat sig en rätt hög dagspenning komma en döende medmån-

niska till hjälp eller bistå att uppsåra hans jordiska kvarlevor, verkar vämjeligt.

Näst efter hantlangaren måste Kvikkjokksborna själva anses vara ansvariga för den timade olyckan. Undertecknad, som redan i början av september började misstänka något mankemang, hade skrivit till Kvikkjokk och begärt extra hjälp i händelse av behov. Man kände utan tvivel tjänstemännens nödställda belägenhet och ett bud hade utlovats, men intet kom. Man har skylt på det ännu pågående slätterarbetet, men då det gällde såväl att undvika en ödesdiger katastrof som att hålla ett löfte, borde en sådan hänsyn ej fått tagas. Kommer en turist under pågående slätter i augusti och vill fara till Aktse, nog blir han i allmänhet hjälpt.

Viktiga bidragande orsaker till att saken fick den sorgliga utgång den tog voro även Hoflings egen oförsiktighet att ej tillse, att han före mörkrets inbrott nådde Pårek, att han under natten ej höll sig vaken utan satte sig att sova och slutligen att under uppfärden ett våldsamt oväder utbröt. Att geva sig ut på fjällvandringar i mörker är en mycket riskabel sak. Jag har själv en gång i slutet av augusti 1895 alldes intill Pårek måst tillbringa en natt ute i regndusk i avvaktan på att vid dagningen kunna finna mitt tält, som sedermera befanns stå endast omkr. 50 m från den plats där jag stannat. Efter den betan har jag alltid varit mycket noga med att, när höstkvällarna började bli mörka, laga att jag före mörkrets inbrott anlände till tält eller hydda. Trots årliga fjällresor hände det mig först 17 år efteråt, att jag åter måste tillbringa en natt i det fria i avvaktan på dagningen. Då berodde det dock ej längre på bristande förtänksamhet, utan på nödvändigheten att söka komma fram fortast möjligt för att i tid inträda i tjänstgöring.

Befogade anmärkningar kunna även framställas mot spaningsarbetet. Vad sägs om de fyra karlar, som den 1 okt. tidigt på dagen hade funnit fortsättning på Hoflings spår, men vände för en vind av 5 à 10 m i sek. och därför att de redan första dagens morgon gjort slut på matsäcken? De hade ju alla trumf på hand att finna gåtans lösning. När de ej begagnade sig därav, vad skulle de egentligen där att göra? Hade de plötsligt blivit mörkrädda, eller förskräckte dem utsikten att kanske ganska långt få följa Hoflings spår uppåt berget? Det skulle varit roligt att veta, huru de förhållit sig, om det varit ett älgspår de träffat i motvind av 10 m i sek. och med tom matsäck. Ett försonande drag i deras förhållande ligger dock däri, att de ej begärt någon ersättning för sin lilla fjälltripp.

Dessa reflexioner framgå visserligen i huvudsak redan ur den

sakliga berättelsen, men må de ej anses överflödiga för att ytterligare pointera de lärdomar man kan draga ur det sorgliga drama, som kostade Hofling livet.

BIOGRAFISKA DATA.

Hofling var född den 9 juli 1888 i Brunflo församling nära Östersund, där fadern, godsägaren I. N. Gustafsson, ännu lever. Hofling ägnade sig under sina universitetsstudier åt ett flertal naturvetenskapliga ämnen, såsom botanik, zoologi, geologi och geografi.

Han avlade fil. kand. examen i Uppsala 1914 och fil. mag. examen 1915. Hans anställning på Pärtetjåkko har ovan omnämnts.

Under sin verksamhet därstädes ägnade han sig med nit och skicklighet åt det därstädes förekommande observationsarbetet och hade börjat specialstudier över rimfrostens topografiska utbredning på de höga fjälltopparna. Han var i ovanlig grad skickad för fjälllivet, hade en sällsynt förmåga att hålla ordentligt och snyggt i den mycket trånga observatoriehyddan, var mycket härdig och praktisk, och vare sig en dörr blåste sönder eller en finare apparat kom i olag, var han i allmänhet mannen att med ganska enkla medel reparera skadan. Han var även en god bergbestigare och duktig skidåkare, och det var för honom under normala förhållanden en enkel sak att efter ett besök under dagen i det $\frac{5}{4}$ mil avlägsna Pårek vid återkomsten till Pärtetjåkko omedelbart inträda i nattjänstgöring. De förhållanden, under vilka han dukade under, voro såsom vi av det föregående sett synnerligen vidriga. Den sista fasen i hans strid för livet, som ännu är höljt i dunkel, kan möjligen genom fynd instundande vår och sommar ytterligare belysas.

I sitt umgänge framträdde Hofling såsom en försynt, men gladlynt och älskvärd man. Förutom av föräldrar, syskon och trolovad skall han säkerligen i vänligt minne bevaras även av en talrik skara kamrater och andra, som kommo i beröring med honom.

Romanäs den 6 mars 1918.

Axel Hamberg.

STÄMNINGAR OCH INTRYCK FRÅN BRUNSKOG.

Klar låg himlen över viken,
solen slette hett
och vid Haga ringde Hagas
gälla vällingklocka ett
Brunskogs kyrka stod och lyste
som en bondbrud, grann och ny.
Över björkarna vid Berga
som ett hattflor på en herrgårdsfröken
svävade en sky.

»Vackert väder» af Fröding.

Ännu står Brunskogs kyrka och lyser »som en bondbrud» över nejden, ännu ringer Haga vällingklocka gällt vid middagstid och »Holmarnas högtidsklädda långskepp» segla fram på Värmeln som förr, men »gamle Hurra» står inte längre »på branten utanför sin stugudörr» och Bergas unga döttrar ro ej mer ut på de glittrande vågorna, Båthuset är tomt. Säv och